

Блінцова В.О.

Національний університет «Одеська юридична академія»

Е-УРЯДУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ВЛАДИ

Дослідження демократизації діяльності влади з позицій політичної науки та теорії державного управління і публічної політики мають велику практичну значимість у періоди суспільної трансформації. Саме у цей період відбувається пошук і впровадження оптимальної моделі публічного адміністрування й урядування (зокрема, механізмів електронного уряду) що спираються на демократичні правила прийняття та реалізації політичних рішень в умовах ідеологічного та політичного плюралізму.

У процесі демократизації влади однією із головних стає проблема підвищення ефективності управління та діяльності влади. Дослідженню процесів демократизації політичної взаємодії, становленню демократичних інститутів, теорії та практики демократизації та раціоналізації діяльності влади присвячено роботи таких зарубіжних та вітчизняних авторів, як В. Андрущенко, Ю. Габермас, В. Горбатенко, О. Дем'янчук, М. Михальченко, М. Олсон, В. Парсонс, А. Романюк, С. Рябов, В. Токовенко, О. Третяк, О. Фісун, Ю. Шайгородський, Д. Яковлев та ін.

Демократизація передбачає відкритість влади, прозорість вироблення та прийняття владних рішень, залучення широких верств населення до оцінювання політики та участі у політичних процесах. Водночас, урядування потребує раціоналізації діяльності влади, системності, логічності та послідовності у впровадженні політичного курсу. У певному сенсі, процеси демократизації та раціоналізації взаємно доповнюють один одного. Демократизація без раціоналізації має інтенцію до перетворення на охлократію та анархію, а раціоналізація без демократизації – на тиранію, що прикривається доцільністю та необхідністю уникнути суперечностей та конфліктів.

В останні десятиліття збільшується кількість досліджень, присвячених трансформаціям демократії в інформаційну добу, зв'язку демократизації та інформатизації суспільства (М. Кастельс, О. Тофлер,

Ф. Закарія, Г. Вайнштейн та ін.). Демократизація у роботах цих авторів розглядається як справа громадян щодо формування специфічної «комунікативної» влади, яка, завдяки правовим механізмам, відтворюється як адміністративна.

Сприяти цьому покликані електронне урядування та електронна демократія, які створюють технологічні можливості для прийняття основних політичних рішень безпосередньо громадянами шляхом проведення плебісцитів в інформаційній мережі. Сучасний етап розвитку політичного процесу висуває нові вимоги щодо оптимізації системи урядування, підвищення рівня активності громадян та порозуміння різних суспільних груп.

Система електронного уряду відкриває можливості для підвищення ефективності управління, швидкого реагування на вимоги часу, а також дозволяє впровадити кращі публічні послуги. Тобто, е-урядування обіцяє зробити діяльність влади більш прозорою та легітимною. Основним завданням е-уряду є наближення державних інститутів та послуг, що вони надають, до громадян, що має сприяти підвищенню їх політичної участі.

Відсутність монополії уряду на інформацію, яка в умовах тоталітаризму та авторитаризму складає один із основних ресурсів державної влади, призводить до необхідності діалогу між різними групами, які мають протилежні соціальні та політичні інтереси. Отже, демократизація призводить до постійного пошуку компромісів та відсутності «монополії» на істину.

У сучасному світі завдяки електронним мас-медіа та мережі Інтернет зростає швидкість розповсюдження інформації, завдяки чому розширюється сфера доступної для суспільства політичної інформації. Це сприяє децентралізації влади та послаблює уряд як вертикальну, ієрархічну модель організації. В умовах демократизації зростають очікування громадян щодо інформаційної «відкритості» політичного простору, з'являється впевненість, що більшість політичних проблем можна викласти у дискурсивній формі та вирішити у ході діалогу між владою та суспільством.

Можна стверджувати, що розгляд електронного уряду не може обмежуватись констатацією технологічних новацій у інформаційному забезпеченні діяльності державної влади. Процеси демократизації діяльності влади виступають важливою складовою електронного уряду. Електронне урядування неможливо досліджувати та впроваджувати окремо від процесів демократизації, раціоналізації та модернізації

політичних інституцій у контексті уникнення вад комуністичної та посткомуністичної політики.

Демократизація урядування спирається не лише на легітимність органів влади, але і ставить вимогу про постійний зворотний зв'язок між спільнотами, суспільством та владою. Електронний уряд забезпечує використання інформаційних та комунікаційних технологій з метою покращення державних послуг та підвищення політичної участі громадян.

Розглядаючи електронне урядування у контексті демократизації та раціоналізації урядування, можна побачити, що завдання електронного уряду полягає у забезпеченні ефективної політичної участі громадян, покращенні співпраці з зацікавленими групами та приватним сектором за допомогою використання комунікативних мереж.

Підвищення ефективності урядування відбувається завдяки успішному розумінню потреб споживачів та спрощенню структури зворотного зв'язку: користувач послуг он-лайн може не розумітись на сфері відповідальності окремих урядових структур, проте він отримує послугу.

Електронний уряд здатний надавати послуги громадянам якісно і в достатній кількості – так, щоб вони були пристосовані до їхніх потреб і умов та були скоординовані через різні канали спілкування (телефон, Інтернет, особисте спілкування, пошта, система коротких повідомлень тощо).

Демократизація урядування передбачає залучення найрізноманітніших суспільних груп у процес прийняття рішень, що актуалізує проблему раціоналізації політичних відносин.

Процедури узгодження необхідних рішень з багатьма акторами можуть завадити раціональному політичному вибору, призвести до імітації демократизації політичних відносин. Це стосується як формування альтернатив, так і вибору способу дій громадянами й представниками влади.